

Repolainen 100

Jäsentiedote 3-4/2022

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 100, 3-4/2022, marraskuu

Numeron 101 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 31.1.2023 mennessä

Päätoimittaja

Lea Tserni-Puittinen

leatserni@gmail.com

puh. 050 520 4121

Kylänlahdentie 24, 81810 Jamali

Toimituskunta

Repola-seuran hallitus

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla. Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net, josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset

Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,

gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 25 e, ainaisjäsenmaksu 200 e, kannatusjäsenmaksu 100 e, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 e. Vuosijäsenmaksu maksetaan Repolaisessa oleva viitenumero mainiten.
Seuran pankkitili: Op Polvijärvi, FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: *Gavril Martynov perheineen kesällä 1917 Rukajärvellä talonsa edessä. Vas. puoliso Aleksandra (ennen Hilma Sofia, os. Helander). Talo oli muutaman kilometrin päässä Rukajärven kylästä eli ns. huutora, pääkylästä erillään ja oman pellon omaava talo (kuva Ilmari Manninen, Museovirasto, kopioinut ja värittänyt Sergei Morozov)*

Repolainen-lehden 100 numeroa!

Repolainen-lehteä on toimitettu yhteensä 100 numeroa. Ensimmäinen Repolainen – Repola-seuran jäsen-tiedote numero 1 julkaistiin syksyllä 1996. Se sisälsi mm. kerrontaa jäsen-tiedotteen muotoutumisesta, henkilö-uutisia, katsaus 21.7.1985 perustetun seuran 10-vuotistaipaleeseen, Seuramme kettumerkin/logon synnystä ja symboliikasta, kertomuksia historiasta ja toteutuneista Repolan matkoista. Repolaisen sisältö on ollut monipuolinen. Edellä mainittujen teemojen lisäksi sotien kertomuksia, Karjalan ja uskonnon perinnettä, uutisia Repolasta ja muista seuraa koskettavista teemoista. Lehdessä on lainauksia muista lehdistä, uusimmista numeroista ja menneiltä ajoilta, lainauksia internetistä. Kirjoittajia on lukemattomia,

usein 5–8/lehti ja tietysti vaihtuvuutta vuosien kuluessa. Joitakin lehtiä on julkaistu kaksoisnumerona, kuten tämäkin 3-4/2022. Tähän numeroon innostuivat kirjoittamaan Sergei Morozov, Jorma Turunen, Olli Lehtinen ja Antti Pottonen. Päätoimittaja on Lea Tserni-Puittinen.

Lehtemme on pystynyt hienosti ilmestymään numerosta ja vuosikymmenestä toiseen. Ilman tutkimustakin olen vakuuttunut, että keskimääräistä pidempään ja edelleen uudistuvana, monipuolisena ja mielenkiintoisena. Juttumme ovat usein myös melko ajattomia ja niihin voi palata uudestaan. Lehdet löytyvät www-osoitteesta: repola-seura.net.

Ensimmäisten 30 numeron pdf-versiot ovat tulossa sivuillemme lähiaikoina. Painettuna lehdellä on oma merkityksensä, mutta sähköistyvässä maailmassa ja kustannusten jatkuvasti kohotessa myös muotoa on hyvä kehittää. Tulevaisuudessa lehden osalta ja myös muun seuran toiminnan toteuttamisessa hyödynnetään enemmän sähköisiä toimintoja. Otamme vastaan kirjoituksia, valokuvia ja muuta materiaalia lehtemme. Pohdi, löytyisikö Sinulta kertomus, runo, muisto tai esimerkiksi uusia näkökulmia johonkin aikaisemmin julkaistuun.

Suurkiitokset kaikille Repolaisen tekeen osallistuneille ja vaikuttaneille, kirjoittajille, lukijoille, painotalolle, postitukselle.

Antti Pottonen, puheenjohtaja

Antti Holopainen on poissa

Repola-seuran hallituksen jäsen ja Repolan matkailun kehittäjä Antti Holopainen on kuollut 2.10.2022. Antin työelämän tehtävät olivat lääkäriinä päihdelääketieteen työssä. Yhteiskunnallisesti hän vaikutti päihdepolitiikkaan, Lahdessa kaupungin valtuutettuna, Päijät-Hämeen aluevaltuutettuna ja kulttuurimatkailun kehittäjänä aiheina perinne, rauha ja luonto.

Repolaan ja Repola-seuraan Antin tie kulki Elias Lönnrotin runonkeräyspolkuihin liittyvän Via Kalevala 2016-2035 hankkeen myötä, jonka vastuuhenkilö Antti oli. Lönnrot keräsi runoja aikoinaan myös Repolassa ja Repolan Haukkasaaren kyläperinnettä vaalivat yhteistyötahot olivat sopivia yhteistyöhön myös Via Kalevalan kanssa. Hanke kehitti, lisäsi ja monipuolisti Repolaan suuntautuvia matkoja ja toi-

mintaa 2016 vuodesta alkaen. Via Kalevala-hanketta toteuttava Osuus-kunta Lahden Seudun Kulttuurijärjestö ja Elämysmatkailu järjesti vuosina 2018 ja 2019 matkat Repolaan Antin johtamina. Hanke on kehittänyt myös Vienen reittiä, jossa Antti kulki Lönnrotin jäljissä. Tästä on kirja *Kävellen läpi Suomen ja Vienen Karjala 64 päivässä*. Yhteisten polkujen lisäksi Lönnrotia ja Holopaista yhdisti myös lääkärin ammatti.

Viime vuosien Repolainen-lehdissä on Antti Holopaisen kirjoituksia.

Antista jäi muisto yhteistyölle ja ideoille avoimena, innostavana, innostavana ja toimeliaana ihmisenä. Repola-seuran hallitus esittää lämpimän osanoton Antin omaisille ja läheisille.

Antti Pottonen

Marttinaisen veljesten Repolan juuret

Petroskoista kotoisin oleva ja nykyisin Helsingissä asuva Sergei Morozov tutkii uutterasti Rukajärven ja Repolan sukujen historiaa. Tässä artikkelissa hän selvittää Repolan alueen Potapovien ja Arhipovien historiaa ja avaa Rukajärvellä syntyneen karjalaisen poliitikon Nikolai Vasilinpoika Arhipovin yhteyksiä Repolan sukuihin.

”Gylling-Rovion jutun” yhteydessä 14.1.1938 Petroskoin lähellä teloitettiin ampumalla joukko viattomia ihmisiä, mukaan lukien kaksi merkittävää Neuvosto-Karjalan johtohenkilöä, joiden juuret olivat Repolan alueelta. Toinen heistä, Haukkasaaresta kotoisin ollut Feodor Jehkimänpoika Pottojev (1893-1938), on tuttu monille Karjalan ja Repolan historian harrastajille. Feodor Pottojevin perheestä ja elämän vaiheista hyvän kuvauksen antaa Heikki Palaskari teoksessaan *”Koti Haukkasaaressa”* ja sen lyhennelmä *”Repolainen komissaa-ri Feodor Pottojev”* löytyy kirjasta *”Repolä: elämää ja ihmisiä kahdella puolella rajaa”*. Ennen ison terrorin käynnistymistä Pottojev palveli useissa johtotehtävissä neuvostovallan Karjalan hallinnossa.

Samana päivänä Feodor Pottojevin kanssa ammuttiin Rukajärven kirkonkylästä syntyisin ollut Nikolai Vasilinpoika Arhipov (1894-1938). Käsittelemättä yksityiskoh- taisesti Arhipovin elämän vaiheita voi todeta, että hän teki loistavan uran Neuvosto-Karjalassa 1920-1930 -luvuilla. Uran huipulla vv.

1935-1937 Nikolai Arhipov toimi Karjalan toimeenpanevan komitean puheenjohtajana ja oli näin oleellisesti toinen avainhenkilö Edvard Gyllingia ohella Neuvosto-Karjalan johtoportaassa.

Pidätyksen ja kuoleman jälkeen Arhipovin nimi pantiin piiloon, mutta sodan jälkeen tilanne muuttui ja vuonna 1967 Petroskoissa nimettiin hänen mukaansa katu. Aiemmin Nikolai Arhipovin Repolan juurista ei ole paljon kerrottu. Ainoastaan hänen poikansa Vladimir kertoi muistelmissaan isänsä olevan kotoisin Repolan Muujärveltä. Tässä kirjoituksessa haluan täyttää tämän aukon ja valaista Arhipovin Repolan sukutaustoja. Lähteiden valossa Arhipovin juuret isän puolelta ovat vahvasti Repolan alueella ja ulottuvat varmuudella 1700-luvulle asti, mahdollisesti jopa 1600-luvulle saakka. Viimeinen seikka yhdistääkin Arhipovit moniin Repolan sukuihin.

Muujärven Potapoveista

Arhipovin varhaisena esi-isänä voidaan pitää Semen Potapovia

(1727-1792 jälkeen), joka mainitaan vuoden 1763 revisiossa muiden Muujärven eläjien joukossa. Semen mainitaan Repolan revisioissa vuosina 1763, 1782, 1795. Jälkimmäisessä revisiossa kerrotaan, että Semen ”lähti teille tiettömille” vuonna 1792, toisin sanoen karkasi viranomaisten valvonnasta.

Semen Potapovin toinen puoliso oli Kiimasjärveltä kotoisin ollut Irina Sidorova (1743-1795). Sementin ja Irinan perheessä oli kolme poikaa ja kolme tytärtä. Yksi tytär meni naimisiin Suikujärvelle, muut tyttäret karkasivat vuonna 1791.

Vanhin poika oli värvätty armeijaan, keskimäinen kuoli melko nuorena ja vasta kolmas nimeltään Iuda (1768-1816) jäi kotiin ja näin hänestä tuli suvun jatkaja. On pantava merkkeille, että vuonna 1763 Muujärvellä asui Semen Potapovin lisäksi myös muita Potapoveja eli Anisim Potapov 39 vuotta, Foma Potapov 35 v., Filipp Potapov 27 v. ja Kirill Potapov 25 v.

Filippin ja Kirillin kohdalla on merkitty, että he ovat veljeksiä. Potapovin sukunimen kantajista vain Anisim Potapov on mainittu edellisessä vuonna 1745 suoritettussa re-

Auton kyydissä kuljettajan vieressä on Nikolai Arhipov, edessään pieni poikansa Vladimir. Takana istumassa tyttönen Dora Ivanovna Stepanova (äiti Tsolmon Samulisia), myöh. kuuluisa Karjalassa toiminut lääkäri (kuva Martti Weckroth, kuvan omistaa Regina Dicis, Dora Stepanovan tytär, Riika)

visiossa, muut Potapovit on liitetty kylän talonpojaksi 1752-1756. Se, että muut Potapovit olivat kylän asukkaiksi vasta 1750-luvulla, voi selittyä sillä, että edellinen revisio vuonna 1745 suoritettiin puutteellisesti. Puutteellisuus ainakin osittain johtunee Pikkuvihan (1741-1743) aikana Pohjois-Karjalasta vuonna 1742 tehdystä hävitysretkestä Repolan, Rukajärven, Paanajärven ja Suikujärven pitäjiin. Kirjassa ”Aunuksen Repola” Matti Pöllä toteaa että, ”huomattava osa Repolan asukkaista näyttää viipyneen piilopirteillään vielä muutaman vuoden hävitysretken jälkeen”. Muujärvi oli tuolloin juuri vihollisen reitillä. Mikäli oletus, että Potapovit olivat keskenään sukulaisia pitää paikaansa, voidaan Nikolai Arhipovin juuret sen myötä jäljittää ainakin 1678 vuoteen asti, ja Senka Ivanov Filatov olisi näin varhaisin Arhipovin esi-isä, mutta liian vähäiset tiedot eivät anna vielä vahvistaa tätä oletusta.

Mielenkiintoista on, että myöhempien revisioiden perusteella voidaan jäljittää myös joidenkin muiden Muujärvellä vuonna 1763 asuneiden Potapovien jälkeläisiä. Anisim Potapovista saivat alkunsa Muujärven Aleksejevit ja mahdollisesti Tiiksjärven Antonovit (Ivanovit). Veljet Filip ja Kiril muuttivat ennen vuotta 1782 Suurijärven kylään ja näin heistä tuli yhdet kylät perustajista. Filipin jälkeläiset

asuivat siellä vuoteen 1941 asti ja hänestä tuli Suurijärven Filipovin suvun kantaisä. Vanhin Kiril Potapovin pojista lähti asumaan Sellin pogostan Himolaan ja hänen kaksi keskimmäisen pojanpoikaa muuttivat Repolan Vuosniemen kylään.

Nikolai Arhipovin isä asettuu toiseen pitäjään, Rukajärven kirkonkylään

Vuoden 1858 revision mukaan Muujärvellä asui Nikolai Arhipovin isoisä Martyn Arhipov (26 vuotta) ja puolisonsa Maria Martynova sekä lapset Vasili 3 vuotta ja tytär Maura 5 vuotta. Samaan talouteen kuului myös naimaton neitonen Darja Fedorova (Martyn Arhipovin serkku). Puoliso Maria oli syntynyt Omeliassa 1827, hänen vanhempansa olivat Martyn Osipov ja Afimja. Näin ollen Marian isä oli Omelian Osippaisia.

Vuonna 1860 perheeseen syntyi vielä poika Gauro (Gavril). Perhe koki tragedian, kun Martyn-isä hukkui vuoden 1862 lokakuussa, ollessaan ilmeisesti kalastusmatkalla. Äiti jäi yksin kolmen alaikäisen lapsen kanssa. Perhe selvisi ja kaikki lapset kasvoivat aikuisiksi.

Ilmeisesti perheenpään ennenaikainen kuolema vaikutti niin, että Vasili Arhipov lähti etsimään onnea muualta. Hän muutti vuonna 1879 Rukajärven kirkonkylään, jossa sai paikalliselta kyläyhteisöltä

½ desjatiinan. On hämärän peitossa, miksi nimenomaan Rukajärvi valikoitui uudeksi asuinpaikaksi, kenties suhteellinen läheisyys ja kunnan keskuksen tarjoamat mahdollisuudet olivat valinnan osatekijöitä. Rukajärvellä saatu maapalanen oli niin pieni, että sen avulla oli mahdotonta pärjätä. Vasili oli kuitenkin mainio suutari ja muutenkin tuhattaituri, joka palveli monien rukajärveläisten tarpeita ja lisäksi talviaikana Vasili toimi Rukajärven kirkonkylän ja Kiimasjärven Miinin koulun käsityöaineen opettajana, jälkimmäisessä eniten.

Vuonna 1882 Vasili Martynov Arhipov meni Rukajärvellä naimisiin Marfa Grigorintytären Kondrojevan kanssa, joka oli kotoisin Paatenen Särkijärveltä. Heille syntyi vuonna 1894 poika Nikolai, josta sitten myöhemmin tuli kuuluisa Neuvosto-Karjalan poliitikko.

Rukajärvelle muuttivat myös Vasilin äiti Maria ja veli Gavril perheineen, jotka olivat asuneet Rukajärvellä ainakin jo vuonna 1890 rippikirjan mukaan.

Vasilin veli Gavril mahdollisesti palveli armeijassa tai oli töissä josain Uudellamaalla 1880-luvulla, koska merkintä hänen Vladimir pojan syntymästä löytyy Helsingin Uspenskin katedraalista. Gavrilin puoliso oli Hilma Sofia Nikodemuksentytär Helander, kotoisin Orimattilan Niinikoskelta. Tämän lehden kannessa on kuva perheestä

vuonna 1917. Kuvaaja Ilmari Mannisen mukaan Gavril oli valistunut mies, joka puhui hyvää suomea ja luki Joensuussa ilmestynyttä Karjalan Sanomia. Lehden välitti hänelle Joensuusta eräs lapsuudenystävä, mitä ilmeisemmin Vasili Alekseinoika Ipatov.

Vasili ja Gavril Martynovia kutsuttiin Rukajärvellä karjalaksi Martynnaizen velleksiksi, mutta venäjäksi heidän jälkeläiset saivat sukunimet Arhipov ja Martynov. Vasilin jälkeläiset, mukaan lukien Nikolai Arhipov, saivat sukunimen Arhipov ja se johtuu Arhip Iudovista (1803-1848). Gavrilin jälkeläiset vuorostaan saivat Martynov-sukunimen ja se tulee Martyn Arhipovista (1831-1862). Molemmilla edellä mainitulla suvuilla on juuret Repolassa, Muujärven kylässä.

Nikolai Arhipov syntyi siis Rukajärvellä, mutta hänellä on isänsä puolelta vahvat suku-siteet Repolaan alueeseen, jossa esi-isiä asui vuosisatoja.

Kirjoittaja on Sergei Morozov

Lisätietoa Nikolai Vasilinpoika Arhipovin elämästä: elämänvaiheet voi lukea wikipediasta: https://fi.wikipedia.org/wiki/Nikolai_Arhipov
http://imena.karelia.ru/persony/arhipov_nikolai_vasilevich/?page=1&sort=0&order=0&records_on_page=16

Akateeminen Karjala-Seura Perinneyhdistys ry. ja sen taustat

Akateeminen Karjala-Seura perustettiin 22.2.1922 ja seuran nimessä kaikui kansallinen heimoaate, aitosuomalaisuus, maanpuolustustahdon kasvattaminen, Venäjä-vastaisuus ja Suur-Suomen haaveilu. Seura lakkautettiin jatkosodan päättäneen Moskovan välirauhansopimuksen myötä. Seuran muistojen vaalijana toimii nykyisin perinneyhdistys, jonka toiminnassa mukana oleva seuramme jäsen Olli Lehtinen kertoo akateemisesta seuratoiminnasta 100 vuoden ajalta.

Itä-Karjala hiersi juuri itsenäistyneen Suomen ja Neuvosto-Venäjän välejä vuoden 1920 molemmin puolin. Ensimmäinen maailmansota jätti markkinarakoa pienten

Vienan, Aunuksen ja Inkerin itsenäistymiselle tai Suomeen liittymiselle. Noin 9000 vapaaehtoista suomalaista osallistui valtakuntien rajaa ylittäviin heimosotiin. Heis-

Perinneyhdistys on muistanut 12.5.2022 Bobi Sivénin muistoa kukkien las-kulla hänen haudallaan Hietaniemen hautausmaalla (kuva AKS:n perinneyhdistys)

tä kaatui 660. Rajan taakse jääneiden karjalaisten asukkaiden kolkko kohtalo kosketti suomalaisia varsinkin akateemisissa piireissä.

Repola on ollut myös keskeisessä roolissa näinä vuosina ja AKS:n perustamisessa erityisesti Karjalan heimoaktivisti Bobi Sivénin myötä. Bobi ampuu itsensä tammikuun 12. päivän iltana 1921 ja hänestä tuli nuorisoidoli 20- ja 30-luvuilla. Hänen kuolemansa vaikutti merkittävästi Akateemisen Karjala-Seuran perustamiseen ja ideologiaan. Käyttämänsä pistoolin Luger Parabellumin luoti, jolla hän surmasi itsensä, kiinnitettiin aikanaan AKS:n lipun nauhoihin. Näin Bobi Sivénistä tuli ensimmäinen AKS:lainen, vaikka seuraa ei ollut vielä hänen kuollessaan perustettu.

Myöhemmin jokaisessa seuran valatilaisuudessa viitattiin lipun sinivalkoisiin nauhoihin. Aina kun uudet jäsenet olivat vannoneet lipun edessä valan, sen vastaanotta- ja jatkoi: ”Meidän lippumme sinivalkoiset nauhat kätkevät muiston miehestä, joka ennemmin kaatui oman kätensä kautta kuin peräänty- ty siltä paikalta, jolle hän oli itsensä asettanut - kuulun jolla Karjalan sankarinuorukainen Bobi Sivén itsensä surmasi ennemmin kuin perääntyi. Olkaa Tekin, kuten hän uskolliset kuolemaan saakka”.

Pieni sotamenestykseen pettynyt ylioppilasryhmä perusti karjalaisten tukiseuraksi AKS:n. Suomella

ei ollut tarjota seuralle muuta kuin auttamishalua ja heimohenkeä. Valtio tuki myös propagandan levittämistä. Suomeen pakeni noin 20 000 itäkarjalaista ja inkeriläistä 20-luvun alkupuolella. AKS:n olennainen osa toimintaa oli näiden ihmisten kouluttaminen ja työhön ohjaaminen. Seuran jäsenmäärä kasvoi perustamisesta seuraavien 22 vuoden aikana noin neljään tuhanteen.

AKS:sta tuli aikansa yhteiskunnallisesti merkittävä järjestö. Hyvänä kasvualustana olivat kansallisromantiikka ja karelianismi. Seura oli rajattu vain miehille ja ylioppilaille. Rinnalle syntyi jo syksyllä 1922 naisjaosto, joka eri vaiheiden jälkeen otti nimekseen 1938 Akateemisten Naisten Karjala-Seura (ANKS). AKS:n pyrkimyksenä oli nostaa Suomen kielen asemaa yliopistoissa ja Puolustusvoimissa. Tämä aiheutti ristiriitaa ruotsin kieltä kannattavien kanssa. Seura saavutti määräävän aseman Helsingin yliopiston ylioppilaskunnassa. AKS:n kyljessä toimi myös venäläisvastainen Vihan Veljet -salaseura. Se oli iso syy, miksi ortodoksinen kirkko vieroksui AKS:aa.

Yhteiskunnan yläportaille nousi monia seuran jäseniä. Paljon ker- tovaa on, että samanaikaisesti ta- savallan presidentti, eduskunnan puhemies, sotaväen päällikkö ja moni muu kenraali, korkeimman oikeuden presidentti ja usean hiip-

pakunnan piispat ja yliopiston rehtorit olivat AKS:n veljiä. Kestopresidentiksi myöhemmin nousseen Urho Kekkosen aatejuuret olivat kansallismielisessä oikeistossa, joten AKS:n jäsenyys oli luontevaa. Kekkonen erosi seuran jäsenyydestä 1932, koska seuran enemmistö ei suostunut tuomitsemaan Lapuanliikkeen masinoimaa Mäntsälän kapinaa.

Sodan uhkan kasvaessa 1930-luvulla AKS:lla oli merkittävä rooli kansan valmiuden nostamisessa ja itärajan linnoitustöiden käynnistäjänä. Sota tuli ja Neuvostoliitto sai yliotteen myös AKS:sta ja sen toiminta lakkautettiin 1944. AKS:n henki jäi kuitenkin elämään. Ajatus entisten AKS-veljien verkostosta sai alkunsa 1952 seuran keskeisen vaikuttajan Vilho Helasen hautajaisissa. Vuonna 1958 virallistettiin Kerho 22, jonka nimi tulee AKS:n perustamis- ja toimintavuosista.

AKS:n perinneyhdistys ry. perustettiin vuonna 2004. Se korvasi Kerho 22:n. Sääntöjen tarkoituksena on kirjattu suomalaiskansallisen hengen ja kulttuurin vaaliminen ja edistäminen. Mutta jyrkät kannanotot loivenivat. Toiminnan runkona ovat kuukausiesitelmät kaikille asiasta kiinnostuneille. Yhdistys on jatkanut vapaaehtoistyötä rajan takaisessa Karjalassa, mikä nyt on kuitenkin ollut pysähdyksissä koronapandemian ja Ukrainan tapahtumien johdosta. Akateemi-

suus ei ole enää edellytys jäsenyydelle yhdistyksessä. Jäsenmäärä on runsaat 200 ja Facebook-ryhmässä seuraajia vajaa 700.

Perinneyhdistys vietti perustamisen 100-vuotis juhlaa 21.10.2022 Ostrobotnian juhlasalissa Helsingissä. Juhla siirtyi pois helmikuulta korona pandemian takia.

Kirjoittaja on Olli Lehtinen, perinneyhdistyksen jäsen, jonka ukki Feodor Hippinen ja isomummo Katariina Simanainen olivat viimeiset henkilöt, jotka näkivät Bobin elossa. Kirjoittajan äidin vanhempi sisko Veera Lukkanen, os. Hippinen oli Bobin kummityttö.

Lähteet:

Toimittaja Pertti Ruohosen artikkeli, ESS 20.2.2022.

AKS perinneyhdistys, yhdistystietoja.

Erkki Kansanaho, Bobi Siven - Karjalan sankarinuorukainen, 1993.

Paavo Talvela ja heimosodat 1919-1922

– osa Repolan ja Porajärven historiaa

Kenraali Mannerheim lausui vapaussodan jälkeen kuuluisat sanansa, joiden mukaan hän ei panisi miekkaansa tuppeen, ennen kuin Itä-Karjala ja Suomi olisivat vapaat. Nämä sanat osaltaan liipaisivat liikkeelle tapahtumat, joissa aktivistit lähtivät toimimaan Karjalan kansan yhdistämiseksi osaksi Suomea. Valtion suunnalta ei annettu hankkeeseen kansallisia sotavoimia, mutta ainakin aluksi alkavia retkiä tuettiin valtion varoin aseistamalla ja muonittamalla.

Saksa oli hävinnyt ensimmäisen maailmansodan, jolloin myös Suomessa Saksan sotilaallinen vaikutus loppui, alkaakseen sitten uudestaan toisen maailmansodan aikana. Aika oli suotuista tällaiselle hankkeelle, koska kansallisvaltiot olivat myöhtuudessa, ja keväällä 1919 Neuvosto-Venäjä oli sotilaallisesti lamassa. Valkoisen Venäjän kenraalit olivat liikkeellä omilla joukoillaan ja liittoutuneilla oli oma tiedustelunsa Muurmanskista käsin Äänisjärven pohjoispuolelle saakka. Erillinen kansalliskomitea asetti Suomen retkien tavoitteeksi Aunuksen alueen valtaamisen Syväriä ja Äänisjärveä myöten. Vapaaehtoiset retkelle lähtevät upseerit olivat eronneet armeijasta. Eversti Aarne Sihvosta tuli retkikunnan päällikkö. Eteläisen ryhmän komentajaksi tuli jääkärimajuri Gunnar von Hertzen ja pohjoisen ryhmän komentajaksi jääkärimajuri Paavo Talvela. Jääkäreitä retkikunnassa oli 118, ja koko joukko paisui alun 1000:sta vapaa-

ehtoista kesällä 1919 3000:een.

Varsinainen toiminta alkoi huhutikuun 20. ja 21. päivän välisenä yönä, kun joukot marssivat rajan yli kolmena ryhmänä tavoitteina Aunuksen kaupunki ja Prääsän kylä. Menestys oli alussa täydellistä. Tavoitteeksi otettiin Petroskoin valtaus, jolloin jouduttiin ankariin taisteluihin. Retkikunnan 2. rykmentti onnistui pääsemään 7 kilometrin päähän Petroskoista. Bolsevikit lasivat maihin Vitelessä 1. rykmentin selän taakse joukkoja, jolloin 1. rykmentti hajosi täydellisesti ja pian 2. rykmentillekin tuli kuumat paikat ja niiden piti perääntyä pohjoista tietä. Vihollinen pakotti muodostamaan uuden rintamalinjan ja n. kuukauden taistelujen jälkeen suomalaisen miehistön sitoutumisaika päättyi ja linja hajosi, kun pyynnöistä huolimatta ei saatu Suomesta uusia joukkoja.

Paavo Talvelan mielestä suomalaisentuntuisin pitäjä oli Repola sekä kieleltään että elintavoiltaan.

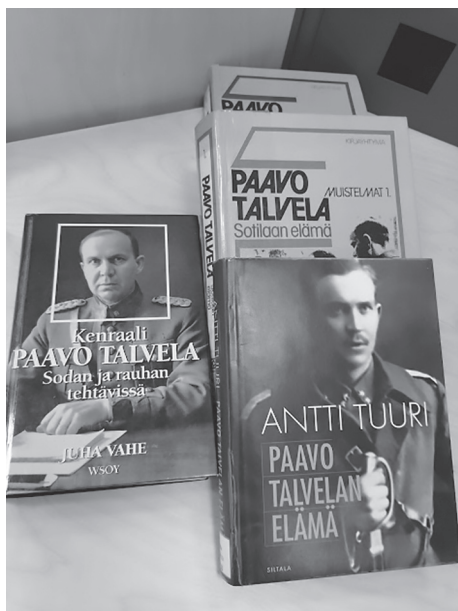
Hänen mielestään Karjalan kansa oli kuitenkin epäyhtenäinen halussaan olla osa Suomea ja Venäjän vaikutus tuntui voimakkaasti hidaistaen halua olla mukana hankkeessa.

Sihvo erosi hankkeen johdosta elokuussa 1919 ja syyskuussa Talvelasta tehtiin koko retkikunnan päällikkö. Retkikunta järjestettiin uudestaan ja rintamasuunta otettiin kohti Vitelettä. Aunuksen hallitus oli myös muodostettu. Hankkeesta alkoi kuitenkin tulla sekä sisäpoliittinen että ulkopoliittinen haaste. Repola ja Porajärvi olivat ajautuneet Suomen suojeluksen. Talvela oli laskenut, että retken tavoitteet saataisiin täyteen myöntämällä 5000 miehen armeijalle 6 kk määräraha toimia. Suomen hallitus halusi tukea Repolan ja Porajärven siviiliolojen kehittämistä eikä vastannut Talvelan pyyntöihin. Nopeasti toimiva Talvela teki uuden ehdotuksen: maan hallitus taipui lopulta Talvelan tekemään ehdotukseen retkikunnan hajottamisesta. Ongelma muuttui lopulta ulkopoliittiseksi, kun Paasikiven johtama Tarton rauhan neuvottelukunta joutui sitten vielä uudelleen ottamaan kantaa Repola-Porajärven kohtaloon tavalla, joka on historiaa.

Tarton rauha lopetti sen vähäisenkin tuen, mitä Suomen hallitus oli antanut epävirallisesti Karjalan ja Aunuksen retkille. Rauhansopi-

muksen positiivinen puoli oli, se, että Neuvosto-Venäjä virallisesti tunnusti Suomen itsenäisyyden ja rauha lopetti valtioiden välisen vihanpidon.

Tarton rauha oli kuitenkin taikaisu erityisesti Repolan ja Porajärven aktivistipiireille ja käynnisti Itä-Karjalan kansannousun. Tässä metsäsisseiksi itseään kutsuvat talonpojat nousivat Paavo Talvelan johdolla toimivien heimosotureiden kanssa kapinaan Vienassa ja Pohjois-Aunuksessa ja valtasivat Repolan ja Porajärven. Metsäsissit etenivät aina Muurmännin radan tuntumaan, mutta eivät onnistuneet katkaisemaan sitä. Kapina tukahdutettiin nopeasti.

(Kuva Lea Tserni-Puittinen)

Mikä meni pieleen?

Neuvosto-Venäjän vastarinta oli kovaa, koska osa rintamalinjasta oli huolestuttavan lähellä Pietaria. Ehkä sillä puolella ajateltiin jo silloin, että vapaussodasta juuri selvinnyt Suomi haluaa tosissaan laajeta itään. Oman rajan siirtäminen sotilaallisin toimin on poliittisesti arveluttavaa sekä sisä- että ulkopolitiittisesti ja poliitikot ymmärsivät tämän jo noina aikoina. Siksi virallinen hallitus muuttui sotilaallisille toimille nihkeäksi, eikä myöskään kansalaisaktiivisuus ei tuonut uusia konkreettisia resursseja hankkeelle. Paavo Talvelan mukaan Aunuksen hallitus toimi asiassa passiivisesti, eikä siitäkään suunnasta tullut hankkeelle aktiivista apua. Vapaussodassa olleet eivät halunneet enää sotia Neuvosto-Venäjää vastaan. Ehkä hankkeessa olevien vapaaehtoistenkin mielestä vailla Suomen valtion selkeää tukea oleva hanke ei ollut uskottava. Koulutettujen jääkäreiden osuus joukosta oli pieni. Vapaaehtoisten joukkojen taisteluosaaminen osin koulutettujen esimiesten joukoissa oli rajoitettu. Suomalaisen heimosotureiden ajatuksena oli saada Karjalan kansa aktiivisesti tukemaan Karjalan retkiä, mutta tämä ajatus ei toiminut odotetusti.

Helppo yhteen veto tästä kaikesta on se, että juuri vapaussodasta selvinneellä Suomella oli riittävästi

ongelmia maan yhtenäisyydessä ja jälleenrakentamisessa jo omien rajojen sisälläkin.

Paavo Talvela alkoi tehdä uraa talouselämän palveluksessa tämän hankkeen jälkeen alkaakseen sitten uusiin toimiin puolustusvoimien palveluksessa Talvisodassa marsalkka Mannerheimin luotomiehenä. Paavo Talvelan poika Martti Talvela palveli ja haavoittui sodassa, valmistui lakimieheksi ja teki työuransa Suomen Sokerin päälakimiehenä. Tämän artikkelin kirjoittajalla on ollut kunnia tavata Martti Talvela ja toimia tämän pojan Juhani Talvelan esimiehenä tämän työskennellessä Suomen Sokerin osakkuusyhtiön American Xyrofin Inc.:n kesätyöntekijänä Illinoisin osavaltiossa Thomsonin kaupungissa.

Juhani Talvelan ajatuksia isoisänsä perinnöstä voimme lukea seuraavassa Repolaisessa.

Kirjoittaja on Jorma Turunen TkT, Repolaseuran hallituksen jäsen

Uutisia Repolasta 2022

Haukkašuaaren kylä on Repol'an kunnašša Mujejärven piirissä

Šuaaren ympäri on šuuri ta kaunis Liekšajärvi tuhanšine šuarineh ta puhtahine vesineh. Rikkahat vetjet ta mečät šyötettih ihmisie monie šatoja vuosie. Heinäkuušša Haukkašuaaren kyläššä toimi perintehellini kešäkoulu. Tänä vuotena šen lopetti muutoma kymmenen nuorta ihmistä. Nyt kaikin hyö iče šuatetah luatie perintehellisie käsi-
töitä.

Vuuvvešta 2016 Haukkašuaarešša alko omua toimintuah Trajektori- ja-fondi. Istorijašta kiinnoštunuot ta paikan kaunehuošta ihaštunuot ihmiset alettih kylän elvyttämistä.

Joka vuosi pietäh kešäkouluo ta šen aikana šuoritetah rakennušruatoja.

– Viime vuotena rupesima rakentamah uutta melliččyä, kumpani šeiso tiälä vuuvvešta 1886. Viime vuosišuan lopušša melliččä šiirrettih Kiži-šuaarella, missä šitā šuau nähä nytki. Šielä še on muistomerkkinä. A meijän tarkotukšena oli rakentua toimija melliččä, kerto Haukkašuaaren kešäkoulun johtaja Konstantin Petrov. Ja tänä vuotena šai tuulta kimppuh omilla šiipilöillä ta rupesi pyörimäh.

Melličän rakentamisešta vaštasi puušeppien ošašto. Puušeppien

Haukkašuaaren viime kesän leiriläiset kaivoivat maastosta esiin Kanasen talon kivijalan (kuva Traektoria-säätiö, Haukkašuari-projekti)

ošašton lisäksi kešäkoulušša toimi ečintäjoukko, kumpani kaivo vanhan Kanasen talon, šen lähellä šeisojan riihen ta kirikkömäjellä šeisojan kirikön pohjat. Ošašton jäsenet luajitah šuatujen tietojen mukah rakennuksien mallija, kumpaset autetah niijen uuvveštah noštamisešša. Ečintäjoukon johtajana oli Aleksandr Jäskeläinen.

Kolmantena ošaštona oli etnografini ošašto. Ošallistujat luajittih kaikenmoisie käsitöitä šekä neuvottih toisie. Nelläš oša oli

omissettu puun veššännällä.

Šamoin Haukkašuaaren kešäkoulun rajoissa oli pietty karjalan kielen tuttavuštumistunti. Šen aikana koulun nuoret ta vanhemmat jäsenet šekä opaštajatki tiijušsettih šanojen merkitykšie, kumpasie hyö jo nähtih paikkojen nimilöissä. Šen lisäksi hyö opašuttih tuttavuštumah karjalakši, kyšymäh mistä päin olet ta mitä pakinakaverilla kuuluu (*Oma mua-lehti 1.8.2022*).

Kiži-musejon piärestaurattori Viktor Jandovskii uuvven melličän luona (kuva Traectoria-säätiö, Haukkasuari-projekti)

”Repolan musejošša tunnet ylpeyttä omašta istorijašta”

Šyyškuun 1. päivänä Repolan koulu avuau ovet koululaisilla ta šen kotišeutumusejo enšiluokkalaisilla. Musejošša kaikkie šuau koškie ta joka esinehešta voipi kyšellä - täštä alkau tietojen šuamisen šuuri taival koulun šeinissä.

Kaikki esinehet on ašetettu matallilla polčoilla, jotta musejon pienemmätki vierahat šuatais ottua niitä käsih. Šiitä enšiluokkalaiset totutah musejon tiloih, noššetah šilmieh ta nähäh valokuvie. Kaččuon niih et heti šua kaikkie ymmärtyä ta šilloin mie rupien kertomah ketä on näissä kuvissa ta mintäh nämä valokuvat šuatih paikka musjošša,

kertou venäjän kielen ta kirjallisuuden opaštaja šekä musejon johtaja L’ubov’ Tereščenko. Tänä vuotena hiän voitti Karjalan tašavallan palokinnon - Vuuvven paraš opaštaja.

Musejon helmenä on Karjalaisen elämäntavan čuppu. Tiälä lapšet lövyetäh vaštauksie kyšymyksih: mitä kyläššä ruattih naiset ta miehet, mimmosie tehtävie annettih lapšilla, a tarkemmat lapšet yhtäkie ymmärretäh, mintäh eryähilla koivuilla kylän laijalla ei ole tuoheta runkoissa, muissetah mitä hyöjo nähtih koissa, ämmöillä tahi kinošša (*Oma mua -lehti 1.9.2022*).

Uusi koulu Repolaan

Repolan koulussa opiskelee tänä lukuvuonna 50 oppilasta. Monelle tuttu sininen koulurakennus on sen verran huonossa kunnossa, että kylään suunnitellaan uutta koulua. Suunnitelma uudeksi kouluksi on jo valmistunut.

Mujejärven hallintojohtaja A. Pasukin mukaan Karjalan hallituksen ”Rajaseutujen kehittämis-

ohjelmasta” tullaan edistämään turvallisuuden vahvistamista, sosiaalisen infran kehittämistä, uusien koulujen, terveysasemien ja kulttuurikohteiden rakentamista, mikä edistäisi muuttoa näille alueille. Ja erittäin tärkeänä hän pitää tieverkoston kehittämistä, joka on ollut jo vuosikymmeniä perusteellisen korjauksen tarpeessa (23.8.2022).

Hyvät jäsenet,

Repola-Seuran hallitus on avaamassa sähköisen viestintäkanavan jäsenten käyttöön, koska on tullut viestiä, että jotkut jäsenet toivoisivat saavansa lehden sähköisessä muodossa. Pyydämme siis jäseniä, jotka haluaisivat Repolaisen myös/tai sähköisessä muodossa lähettämään sähköpostinsa yhdistyksen sähköpostiosoitteeseen **repolaseura@gmail.com**.

Viestiin toivomme tietoa siitä, että haluatteko paperilehteä ollenkaan vai sekä paperilehden että sen sähköisen version.

Lisäksi pyydämme tietosuojamääräysten vuoksi suostumustanne siihen, saako sähköpostiinne lähettää lehden sähköisesti sekä mahdollisesti muita Repola-seuraa koskevia tiedonantoja, maksimissaan neljä kertaa vuodessa. Syksyn Repolainen ilmestyy nyt 100:nen kerran, ja juhlistamme sitä skannaamalla vähitellen sähköiseen muotoon myös ne vanhat lehdet, jotka eivät löydy sähköisenä lehtemme sivuilta. Tämä toivottavasti osaltaan kannustaa siirtymään ainakin osittain sähköiseen viestintään.

Tästä viestistä huolimatta julkaisemme edelleen lehteä myös paperisena.

Uskomme muutoksen lisäävän mahdollisuuksia aktiiviseen toimintaan Repola-Seurassa.

Repola-Seuran hallitus

*Kirjapaino PR-Offset kiittää Repola-Seuraa ja
Repolaisen lukijoita monivuotisesta yhteistyöstä.
Olemmehan tehneet yhdessä jo 50 lehteä.
Toivotamme kaikille mielenrauhaa ja kirjoitusintoa.*

DIGIPAINO
PF
OFFSET

Hallitus 1.3.2022-28.2.2023

Antti Pottonen, *puheenjohtaja*
pottonen@gmail.com

Ville Pönttönen, varapuheenjohtaja, taloudenhoitaja
ville.panttonen@gmail.com

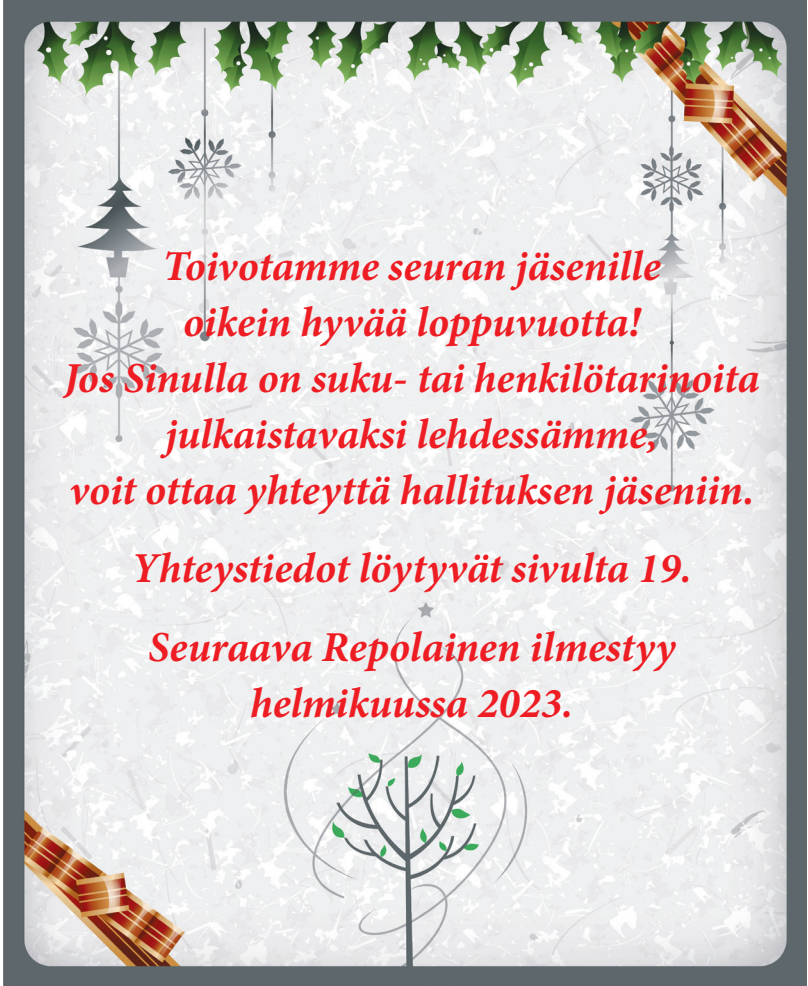
Lea Tserni-Puittinen, sihteeri
Kylänhdentie 24, 81810 JAMALI
leatserni@gmail.com

Valentina Afanassieva, jäsen
valentina.afanassieva@elisanet.fi

Jyrki Kyöttinen, jäsen
jyrki.kyottinen@welho.com

Jorma Turunen, jäsen
jorma.t.turunen@gmail.com

Hallituksen ulkopuolinen jäsens sihteeri
Päivi Kiiskinen
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

*Toivotamme seuran jäsenille
oikein hyvää loppuvuotta!
Jos Sinulla on suku- tai henkilötarinoita
julkaistavaksi lehdessämme,
voit ottaa yhteyttä hallituksen jäseniin.*

Yhteystiedot löytyvät sivulta 19.

*Seuraava Repolainen ilmestyy
helmikuussa 2023.*